

Un tast del millor cinema basc del moment al Zinemaldia.cat 2018

Joan Vila i Triadú

Febrer és sinònim, a Barcelona, de bon cinema basc a l'abast de tothom. El Festival de Cinema Basc de Catalunya, més conegut com a 'Zinemaldia.cat', sempre arriba al mig de l'hivern cultural per oferir-nos any rere any -i ja en van 13, d'edicions!- el tast imprescindible del que s'està fent a Euskalherria dins del setè art, tant en l'àmbit de la ficció com en el dels documentals. **Del 8 al 18 de febrer -ben concentrat en dues setmanes-, els espectadors catalans podran veure quatre llargmetratges de ficció i cinc documentals que són, en gran part, estrenes a Catalunya i que, en alguns casos, només s'han vist abans al Festival de Cinema de Donostia.** Totes les projeccions es fan als cinemes Girona de Barcelona. Els subscriptors i subscriptores de CRÍTIC es beneficiaran, un any més, del fet que el nostre és un dels mitjans col·laboradors del 'Zinemaldia.cat', ja que sortejarem una trentena d'entrades dobles, repartides entre tots els films a concurs, per gentilesa de l'Euskal Etxea de Barcelona, entitat organitzadora del festival.

Entre les pel·lícules de ficció de l'edició d'enguany, hi ha produccions destacades com ara '**Handia**', que acumula 13 nominacions als Goya 2018, entre les quals les de millor pel·lícula i millor direcció per a **Aitor Arregi** i **Jon Garaño**; o '**Errementari**' ('El herrero y el diablo'), dirigida per **Paul Urkijo** i produïda per **Álex de la Iglesia**, que justament es preestrena al festival barceloní. En la secció documental, hi haurà films que sorprendran el públic com la també premiada '**Converso**' de **David Arratibel**, que tracta el tema de la religió des d'un punt de vista inèdit; o '**Volar**', de **Bertha Gaztelumendi**, malauradament d'actualitat, ja que parla de la violència masclista.

Les nou pel·lícules a concurs (5 documentals i 4 pel·lícules de ficció) es disputen les desitjades 'txapeles d'or', els guardons del festival. N'hi ha una per a la millor pel·lícula de ficció, una altra per al millor documental i, finalment, el Premi Txapela d'Or-Azkue Fundazioa a la millor pel·lícula en euskara. L'encarregat de prendre la difícil decisió serà el jurat format, com sempre, per persones destacades del món del cinema català, com l'actriu Bruna Cusí, l'actor Lluís Marquès, el crític Blai Morell, Barbara Destefanis, productora executiva de Barcelona Sport Festival, i el director del festival DocsBarcelona, el periodista Joan González.

Aquí teniu el vídeo oficial del 'Zinemaldia.cat' 2018:

Una ficció que enlluerna...

Vegem en detall què ens porta, en l'àmbit de la ficció, el Zinemaldia.cat d'enguany. La primera

pel·lícula, per ordre de projecció, ja l'hem esmentada, 'Handia' -amb el subtítol en espanyol de 'Nadie crece eternamente'-, dirigida per Aitor Arregi i Jon Garaño, un duet que s'estrena com a responsables d'un film de ficció però que porten més de 15 anys treballant junt a la productora 'Moriarti'. **Sense anar més lluny, la pel·lícula 'Loreak' (2014), on Garaño era codirector amb Jose Mari Goenaga, i on Arregi era coguionista i productor executiu, va marcar una fita del cinema basc en ser el primer film rodat en euskara a concursar a la secció oficial del Festival de Donostia.** A més a més, 'Loreak' ('Flors'), va ser nominada als Goya del 2015 com a millor pel·lícula i va ser seleccionada com a representant espanyola als Òscar del mateix any.

'Handia' està ambientada al segle XIX. Després d'haver lluitat a la I Guerra Carlista, Martín torna a la masia familiar a Guipúscoa i allí descobreix amb sorpresa que el seu germà petit, Joaquín, és molt més alt del que és normal. Convençut que tothom voldrà pagar per veure l'home més gran de la Terra, tots dos germans s'embarquen en un llarg viatge per Europa. **Una història inspirada en fets reals, en els del mite del 'gegant d'Altzo', un jove nascut en aquest poble de qui es diu que es va convertir en l'home més alt del seu temps i va ser exhibit per mitja Europa com si fos una atracció de fira.** A la projecció barcelonina d'"Handia" (dijous 8 de febrer, a les 20 hores), no hi assistiran els directors, sinó l'actor Eneko Sagardoy (el que fa el paper de Joaquín) i el productor Jorge Gil.

La segona proposta de ficció és 'Non', d'Eñaut Castagnet i Ximun Fuchs. Tots dos directors assistiran a la projecció, que es farà divendres 9 de febrer a les 22 hores. La pel·lícula explica que, durant la reforma laboral de 2016, en una petita ciutat de França, l'empresa Radial tanca després d'una aferrissada vaga. Jeansé, Juliette, Bruno, Christine i Pierre, els protagonistes, s'ajunten per superar el cop d'una insultant indemnització per acomiadament, una quadrilla immersa en la bogeria de conservar la poca humanitat que els queda.

L'endemà, dissabte 10 de febrer, també a les 22 hores, es podrà veure 'Bi Txirula', d'Iñigo Garcia Agirrezabalaga, que serà present a la projecció. L'argument sembla cristal·lí: dos homes caminen. Fugen. Travessen diferents paisatges buscant una terra més tranquil·la i càlida. Com ho fan les aus migratòries. Un viatge on, a més de fer el que cal fer per sobreviure, hi ha temps per reflexionar sobre la possibilitat d'un altre món. Com queda clar per l'argument, és una pel·lícula contemplativa sense gaire acció, però que fa pensar a l'espectador.

I per tancar la secció de ficció, el film que es preestrena a Barcelona i que té molts números de ser un èxit de taquilla en els pròxims mesos, sobretot pel fet de venir apadrinat per Àlex de la Iglesia. **Es tracta de l'òpera prima del jove realitzador basc Paul Urkijo, que fins ara havia dirigit diversos curtmetratges de gènere fantàstic, que acumulen guardons internacionals.** 'Errementari' és l'adaptació cinematogràfica d'una fàbula basca ancestral, recollida per Aita Barandiaran a principis del segle XX, sobre un ferrer que viu aïllat al mig del bosc i que és maltractat pels dimonis. Una nena, una petita òrfena, destaparà la veritat que amaga el ferrer. La pel·lícula ha estat rodada en una variant dialectal de l'euskara ja desapareguda, l'arabarra (pròpia de la zona d'Araba), i amb el suport d'un expert, el lingüista Koldo Zuazo, s'ha adaptat perquè sigui comprensible per als espectadors bascos actuals. El director, Paul Urkijo, serà a Barcelona per comentar aquest i altres aspectes del film, el dia de la projecció (dissabte 17-2, a les 22 hores).Vegeu-ne. de moment, el tràiler oficial:

...i documentals de diferents temàtiques

En el terreny de la no ficció, les cinc propostes del 'Zinemaldia.cat' d'enguany passen per 'Sitio Distinto', de Davide Cabaleiro; 'Volar', de Bertha Gaztelumendi; 'Deixar anar/Utzi joaten', d'Eneko

Dorronsoro; 'Converso', de David Arratibel; i 'Elkarrekin/Together', de Migueltxo Molina, Pablo Iraburu i Igor Otxoa. La primera d'elles és un documental sobre la emigració gallega al País Basc i com aquesta ha mantingut la llengua i les tradicions propies, tot i integrar-se en la societat basca al llarg de moltes dècades. **A 'Volar', nou dones, amb un passat de violència masclista, comparteixen un cap de setmana al camp, lluny de la vida quotidiana.** Són dones de diferents edats i professions però les uneix el coratge d'haver plantat cara i haver sobreviscut a un infern. 'Deixar anar/Utzi joaten' és un documental força inclassificable rodat en part a Amer (Selva) en català i euskara, donat que el seu director, Eneko Dorronsoro, viu a cavall entre Catalunya i Euskadi.

Pel que fa a les dues últimes propostes, 'Converso' és fruit del fet que el seu director, David Arratible, veu com les seves germanes es converteixen de cop al catolicisme i ell intenta descobrir que hi ha darrere d'aquest mecanisme de transformació personal. I es pregunta irònicament: "Si l'Esperit Sant entra a casa, és possible fer una pel·lícula sobre ell?" **Finalment, 'Elkarrekin' narra una expedició d'arqueòlegs bascos que viatja a una illa deshabitada dels Estats Units.** Uns documents demostren una història de cooperació entre baleners bascos i nadius americans. Si troben el que somnien, demostraran que un altre món va ser possible, que un altre món és possible. Tres directors signen conjuntament aquest llargmetratge documental, rodat en euskara, espanyol i anglès, que busca estrényer llaços amb la diàspora basca distribuïda per tot el món.